

Чернова Ю.В.
Спільні ознаки романів Маргарет Етвуд

*Чернова Юлія Вікторівна, викладач
 Чорноморський державний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна*

Анотація. Стаття аналізує спільні ознаки найвідоміших романів М.Етвуд на фоні історії канадської літератури як окремої традиції. Звертається увага на використання у романах епіграфів, прийому "роман у романі", образу нещасливої жінки як символу змін у сучасному канадському суспільстві, елементів квітів та негативного опису їжі.

Ключові слова: канадська література, Маргарет Етвуд, "Леді-оракул", "Історія, розказана служницею", "Сліпий убивця", "Рік потопу".

Вже більше ніж 30 років триває період творчості та натхнення канадської англомовної письменниці, поета, літературного критика, суспільного діяча та феміністки Маргарет Етвуд (народ. 1939). Письменниці, яка створила свій власний та неповторний стиль, яка створює надзвичайно глибокі сюжети та майстерно передає у своїх творах увесь багатогранний спектр людських емоцій та хвилювань; романістки, що займає провідне місце на світовій літературній площі і яка започаткувала нову епоху в світовій літературі, "епоху Маргарет Етвуд". Говорячи про канадську літературу взагалі, необхідно зазначити, що вона є відносно молодою як національна літературна традиція. Як зазначає М. Воронцова, національна літературна база Канади була відсутня до середини ХХ століття [3, с. 3]. Цей феномен має глибоке історичне коріння, адже Канада споконвіку вважалася залежною країною. Спочатку від французів, потім від англійців, кінець кінців від американців. В умовах всебічної експансії канадцям було вкрай важко створювати та розвивати власну економіку та культуру. Більш сильні та могутні країни, такі як Англія та США, розглядали Канаду як "чисте поле", яке можна засіяти власною культурою. Так, письменникам було заборонено друкувати свої твори у Канаді. Відбувалася глобальна американізація суспільства. Проте смілива когорта нових авторів, таких як Р. Дейвіс, М. Лоренс, Р. Райт та сама М. Етвуд, ставлять собі за мету не наслідувати, не копіювати, не запозичувати, а творити нове та довести, що культура Канади та її література зокрема має право на існування та визнання, оскільки є самобутньою, унікальною та неповторною.

Саме тому є очевидним, що література Канади не є достатньо та ґрунтовно дослідженою, зокрема на пострадянському просторі. Ще є прошарки, які складають білі плями у канадському літературознавстві, й один з них – романістика М. Етвуд, коло дослідників якої не є широким: С. Белов, М. Воронцова, О. Злобіна, В. Івашева, Є. Калмановський, Н. Овчаренко, Л. Романчук. Незважаючи на це романи М. Етвуд та її герої цікавлять читачів все більше і більше, оскільки проблеми, які вона висвітлює стають все більш актуальними у наш час: відношення до жінки, пошук людиною свого "я", низькі та знівельовані моральні цінності та ідеали, привиди з минулого, непорозуміння між людьми, яке руйнує їх життя, втрачені можливості, самоаналіз, руйнівна сила науково-технічного прогресу, екологічні катастрофи. Маючи свій неповторний стиль М.Етвуд створює на сторінках своїх романів яскраві персонажі, які часто мають "резонансні" риси.

Як будь-який зрілий та сформований стиль, манера письма Етвуд є легко впізнаною завдяки характерним спільним рисам, властивим кожному роману в певній мірі, і які можна назвати "візитною карткою" романістки. Для аналізу цих ознак було обрано чотири романи М. Етвуд: "Леді-оракул" ("Lady Oracle", 1976), "Історія, розказана служницею" ("Handmaid's Tail", 1985), "Сліпий убивця" ("The Blind Assassin", 2000), "Рік потопу" ("The Year of the Flood", 2009).

Передивляючись вищезгадані твори неможливо не помітити, що майже кожен з них розпочинається з епіграфу (а інколи з декількох). Епіграфи використовуються авторами зазвичай для того, щоб висловити чужу думку в іншому сенсі або контексті. З перших сторінок своїх романів М. Етвуд намагається надати читачу таку собі підказку, про що буде йти мова надалі, висловити своє авторське відношення до власного творіння. Так, роман "Історія, розказана служницею" починається з уривку з книги Буття: "И увидела Рахиль, что она не рождает детей Иакову, и позавидовала Рахиль сестре своей, и сказала Иакову: дай мне детей, а если не так, я умираю. Иаков разгневался на Рахиль и сказал: разве я Бог, Который не дал тебе плода чрева? Она сказала: вот служанка моя Валла; войди к ней; пусть она родит на колени мои, чтобы и я имела детей от нее. Бытие, 30:1 – 3" [8, с. 3]. Проводиться паралель між біблійним персонажем та головною героїнею "Історії, розказаною служницею", Фредовою, яка живе у республіці Галаад, державі майбутнього. В республіці панує напівфашистський тоталітарний режим, людські цінності повністю знівельовані, світ зруйнований, стан навколишнього середовища викликає жах, адже триває ядерна війна. Жінки використовуються лише для продовження роду, тому їх ретельно перевіряють, здоров'я направляють у якості служниць до військової верхівки, інших – в табори. Лише одна зі ста жінок може завагітніти, при цьому не має ніякої впевненості, що дитина народиться здоровою. І ось серед подібної жахливої патріархальної теократії Етвуд використовує біблійний персонаж, щоб підкреслити вражаючий контраст між тим, що було, і тим, що стало, та до чого прийшли люди.

Аналізуючи інший відомий роман М. Етвуд, "Сліпий убивця", треба зазначити, що в ньому письменниця також використовує декілька епіграфів. Авторство першого з них належить польському письменнику та журналісту Ришарду Капуцинському: "Представьте: вот монарх Ага Мохаммед хан приказывает убить или ослепить жителей города Кермана – всех без исключения. Воины рьяно берутся за дело. Выстраивают горожан, взрослым рубят головы, детям выбивают

глаза...Затем вереница ослепленных детей покидает город. Одни скитаются по округе и, заблудившись в пустыне, умирают от жажды. Другие добираются до поселений...и поют песни об истреблении жителей Кермана" [9, с. 5]. Епіграфа, більш підходящого до назви, стилю та характеру твору навряд чи вдалося б знайти. Адже мова йде про дітей, осліплених жорстоким правителем, в той час, коли у самому романі діти також втрачали зір через ткани килимів: "Ковры ткали рабы – и всегда дети: лишь детские пальчики подходят для такой тонкой работы. Однако от непрерывного напряжения глаз дети к восьми-девяти глазам степли; их красота определяла цену ковров" [9, с. 31].

Остання робота М. Етвуд, роман "Рік потопу", починається з вірша, який увійшов у її "Книгу гімнів вертоградарів". Вперше письменниця використовує власний вірш як епіграф. Для читача зображується панорама екологічної катастрофи. Взагалі, проблема захисту навколишнього середовища є завжди актуальною та болісною для М. Етвуд, адже її батько був ентомологом, і разом з ним майбутня письменниця багато подорожувала по півночі Канади, що згодом відобразилося на її творчості та суспільних поглядах. М. Етвуд обурює безвідповідальне ставлення до природи, її остання робота "Рік потопу" - це заклик тим, хто не замислюється над станом нашої планети сьогодні, проте буде жаліти про це завтра. М. Етвуд як ніхто інший воліє зазирнути в майбутнє людства, це відбувається і в "Історії, розказаною служницею", і у "Році потопу". Романістка описує новий світ, світ де панує генна інженерія, світ, де не залишилося нічого справжнього та природного. Лише невелика група вертоградарів намагається відновити втрачений баланс між людиною та природою. Вони тримають бджіл, вирощують квіти на даху багатопверхівки, святкують свої власні свята, примушують дітей вчити напам'ять назви вимерлих тварин та закликають людей зберегти залишки природи для нащадків. За словами самої М. Етвуд, вона не копіювала образи вертоградарів з існуючих релігій, проте декілька їх богословських положень мають реальні прототипи [6, с. 503]. Подібна тематика ще раз доводить, що М. Етвуд – яскрава представниця своєї національної культури, адже як підкреслює Н. Овчаренко, проблема екології є характерною для англоканадської літератури останніх років [4, с. 64].

Неможливо не звернути увагу на те, що три з чотирьох аналізованих творів М. Етвуд мають ще один роман "усередині". У "Леді-оракул" це історія життя, яку розповідає безпосередньо сама головна героїня, а також любовний роман, який ця героїня пише, щоб заробити собі на життя. Крім того, Джоан стає авторкою книги "Леді-оракул", в якій публікуються її вірші, написані начебто у стані протрації, і тим самим героїня створює власний містичний культ. У романі "Сліпий убивця" перша сюжетна лінія – це розповідь Айріс, старшої з сестер Чейз, друга – фантастична історія про вигаданий світ Сакел-Норну, яку розповідає під час таємних побачень закоханий без імені. У "Році потопу" оповідання ведеться від імені двох героїнь, Тобі та Бренді, кожна з яких розповідає про трагедію "безводного потопу" згідно своїх спогадів. Такий прийом "роман у романі" М. Етвуд використовує,

оскільки не задовольняється простим сюжетом, який є занадто "тьмяним" для неї. Хоча інколи це збиває читача з основної лінії, проте у той самий час дає можливість побачити одну подію з декількох сторін, проаналізувати її з різних точок зору та провести паралелі у кінці.

Героїні М. Етвуд – жінки, на долю яких випадає немало життєвих випробовувань. Як підкреслює М. Воронцова, в творчості М. Етвуд жінка є символом змін у канадському суспільстві [3, с. 5]. Життя жінки є повним непорозуміння, розтавань, болю та сліз. Письменниця використовує цікавий прийом, щоб акцентувати увагу на самотності героїнь: її персонажі постійно когось цитують або згадують, чи то матір, тітку, подругу, няню або главу релігійного угруповання. Когось, хто був у житті головної героїні, проте згодом зник назавжди. Так, героїня роману "Леді-оракул" Джоан увесь час згадує свою тітку Лу: "Прошлое изменить нельзя, говорила тетя Лу" [7, с. 9]; "Выпусти из банки одного червяка, и за ним сразу полезут остальные. Так говорила тетя Лу; у нее в запасе было множество полезных максим – и народных, и собственного изобретения" [7, с. 46]; "Когда я выросла до того, чтобы делать рождественские покупки, именно тетя Лу стала водить меня по магазинам. Однажды я объявила, что матери ничего дарить не собираюсь. "Но, моя милая, - сказала тетя Лу, - это будет удар по ее чувствам" [7, с. 86]. Тітка Лу – єдина з родичів та близьких Джоан, хто щиро про неї піклувався та цікавився її життям, тому героїня вкрай важко переносить смерть тітки Луїзи.

Героїня роману "Історія, розказана служницею" також постійно цитує людину з минулого життя, проте важко сказати, що цей персонаж був позитивним. Головна героїня певний час перебувала у "Червоній школі", де жінкам нав'язувалася думка, що вони – лише знаряддя для продовження роду та тривала їх підготовка до роботи служницями у Командорів та інших лідерів військового режиму. В цій школі працювали охоронці жіночої статі, яких називали Тітками (контраст між родинними стосунками Джоан і тітки Лу та покори Фредової її Тіткам-охоронцям). Одну з них, тітку Лідію, цитує головна героїня: "Считай, что ты в армии, сказала Тетка Лидия" [8, с. 6]; "Сие не кара, но чествование, как говорила Тетка Лидия, которая обожала "или/или" [8, с. 7]; "Тетка Лидия говорила, что выступает за парадную дверь. Ваша служба почетна, говорила она" [8, с. 10]; "Если тебя не спрашивают, учила тетка Лидия, лучше рта не открывать. Ты представь себя на их месте, говорила она – стискивая, заламывая руки и нервно, с мольбой улыбаясь. Им ведь нелегко" [8, с. 12]. Тітка Лідія – резонансний персонаж, проте вона залишила певний слід у долі Фредової, оскільки була майже єдиною, з ким можна було поговорити на новому етапі життя, коли молода жінка втратила матір, чоловіка, доньку, а згодом і подругу.

Доречі, тема використання жінки як інструменту продовження роду фігурує й в романі "Рік потопу". Тобі, одна з головних героїнь, щоб заробити собі на життя після смерті батьків, намагається продавати власні яйцеклітини: "Когда деньги, вырученные за волосы, кончились, Тоби стала продавать свои яйцек-

летки на черном рынке. Молодые женщины могли заработать больше деньги, продавая яйцеклетки парам, которые либо не могли заплатить нужную взятку, либо действительно настолько никуда не годились, что ни один чиновник не продал бы им лицензию на родительство" [6, с. 42]. Відчутно, що М. Етвуд обурена принизливим ставленням до жінки у суспільстві (у цих двох романах – у суспільстві майбутнього, тому стає очевидним, що письменниці не бачить надії на позитивні зміни), де жінка може заробити собі на життя, лише продаючи своє тіло або його частини. До речі, Тобі припиняє продавати власні яйцеклітини, оскільки була інфікована: "Но этот трюк ей удался лишь дважды, потому что во второй раз гила, которой брали яйцеклетку, оказалась грязной. В то время торговцы яйцеклетками еще оплачивали лечение, если что-то шло не так; но все равно Тоби проболела месяц. Когда она попробовала сдать яйцеклетку в третий раз, ей сказали, что у нее были осложнения: теперь она не сможет сдавать яйцеклетки, и, кстати говоря, детей у нее тоже не будет" [6, с. 42]. Медицина як загроза здоров'ю жінки присутня і в попередньому романі М. Етвуд, "Леді-оракул", де героїню Джоан заради жарту ранили ігровою стрілою: "Оказалось, что у меня заражение крови – из-за стрелы: медсестра в пункте неотложной помощи пожалела антисептика" [7, с. 154].

Помітно, що героїні романів М. Етвуд починають згадувати тих, хто так чи інакше вплинув на них протягом складного життєвого шляху, з перших сторінок. Так, Айріс, головна героїня роману "Сліпий убивця", одразу повертається в думках до Ріні, яка була нянею дівчатка та водночас кухаркою-економкою, і згодом замінила Айріс та Лорі рідну мати: "Скажи, где болит, спрашивала она. Ну-ка перестань выть. Успокойся и покажи, где болит" [9, с. 11]; "Благодарите за малые деяния, говорила Рини" [9, с. 46]. Обидві оповідачки останнього з проаналізованих романів, "Рік потопу", постійно згадують Адама Першого (перший персонаж-чоловік, якого "дозволено" цитувати), лідера напіврелігійного суспільства вертоградарів, або когось з його прибічників: "Грифы – наши друзья, - учили когда-то вертоградари. – Они очищают землю" [6, с. 10]; "В любом случае время – не такая вещь, которая проходит мимо тебя, говорила Пилар; это море, в котором ты плаваешь" [6, с. 123]; "Адам Первый говорил, что музыка встроена в нас Богом; когда мы поем, мы уподобляемся птицам, но также и ангелам, потому что пение – форма хвалы, исходящая из больших глубин души, оно лучше слышно Богу, чем простая речь" [6, с. 154]. У житті кожної героїні М.Етвуд була людина, яка її підтримувала, співчувала та повчала. Нажаль, подібні персонажі залишилися у минулому через причини, часто трагічні та непідвласні героям. Зараз жінка повинна вирішувати свої проблеми самотійно, без допомоги інших. Самотність, втрата та безвихідь червоною ниткою проходять крізь романи М. Етвуд.

Варто звернути увагу на відносини між головними героїнями та їх батьками. Характерним для стилю М. Етвуд є те, що вона зображує батьків людьми вкрай зайнятими та майже байдужими до життя своїх дочок. Так, Джейн з роману "Леді-оракул" постійно

свариться з рідною матір'ю через власну зайву вагу. Їх спілкування зводиться до постійних сварок та докорів, адже мати відчуває, що дочка принципово не бажає змінюватися та виправдати сподівання сім'ї: "Я всегда звала ее "мама" и никак иначе, никаких "мамочек" и "мамуль". То есть я, должно быть, пыталась, но она это не приветствовала. Наши отношения очень рано стали напоминать производственные: она – менеджер, разработчик, рекламный агент; я – продукт. Думаю, больше всего ей хотелось от меня признательности. Чтобы я преуспевала и все знали, что это – благодаря ей" [7, с. 81]. Після того, як п'яна мати намагається вдарити Джоан ножем, героїня йде з дому. Такі ж холодні стосунки має вона і з батьком, який не приймає ніякої участі у вихованні дитини. І після смерті матері, яка отруювала життя їм обом, Джоан та батько, нажаль, не стали ближче, тому що було вже надто пізно, вони стають абсолютно чужими: "Отец не то чтобы тяготился мной, но и не уговаривал остаться. Мы всю жизнь были негласными конспираторами, но теперь, когда нужда хранить молчание отпала, не знали, о чем разговаривать друг с другом" [7, с. 234]. Навіть після своєї смерті мати не припиняє переслідувати Джоан та заподіювати їй страждання: "Образ матери, который я долгие годы таскала с собой, и который, подобно железному медальону, оттягивал мне шею, таков: она сидит перед туалетным столиком, красит ногти кроваво-красным лаком и тяжело вздыхает" [7, с. 82].

На такому ж самому психологічному елементі відчуженості та непорозуміння між рідними людьми базується роман "Сліпий убивця". Мати Айріс та Лорі померла, коли дівчата були ще досить маленькими, проте вони не могли похвалитися довірливими стосунками з нею й до цього: "А потом я вспомнила Рини из нашего детства. Это она лечила наши порезы и царапины, перевязывала ранки. Мама отдыхала или где-то творила добрые дела, но Рини всегда была рядом" [9, с. 10]. Ситуація з батьком склалася ще гірше, його сестри інколи просто боялися та ніяковіли в його присутності. Норвал Чейз, повернувшись з війни калікою, втративши віру в Бога, страждаючи від нічних кошмарів та раптових приступів гніву, також не знав, як тримати себе з дочками: "Я не видела отца, но чувствовала – неуклюжее одноглазое чудовище, такое печальное. Я привыкла к этим звукам: от отца я не ждала ничего дурного, но все равно держалась с ним робко" [9, с. 90]; "Он редко с нами говорил – обычно утыкался в газету, а мы слишком трепетали, чтобы заговаривать первыми" [9, с. 109]. Лейбмотив творчості М. Етвуд – самотність та "емоційний холод" - знову проявляються на сторінках роману.

Ще один персонаж, молода дівчина Брендта з роману "Рік потопу", залишається покинутою матір'ю після викрадення її біологічного батька (якого Брендта майже не знає). Характерним є те, що героїня у своїх спогадах називає мати по імені, тобто Люцерною: "Так что хватит с меня беззаботной студенческой жизни. Мне придется покинуть академию Марты Грэм и отныне самой о себе заботиться. Быстрый пинок – и меня выбросили из гнезда. Правда, нельзя сказать, что Люцерна когда-нибудь обеспечивала мне что-нибудь, похожее на гнездо" [6, с. 346].

Як вже було зазначено вище, героїні М. Етвуд самотні. Протиріччя сюжетів письменниці полягає в тому, що зазвичай в житті жінок є декілька чоловіків, проте саме того єдиного вони втрачають. Наприклад, героїня "Леді-оракул" гостро відчуває, що її чоловік Артур стає віддалятися від неї після виходу в світ її книги (підкреслюється небажання чоловіка підтримати жінку на вершині її творчого розквіту). Навіть таємні стосунки з хлопцем на прізвище Королівський Дикобраз не приносять більше бажаної втіхи та насолоди. Після "з'мітованої" смерті Джейн шалено сумує за Артуром і наважується надіслати йому листа. Проте чи зможе чоловік її зрозуміти та вибачити? Це залишається невідомим. Відчайдушний та необачний вчинок героїні практично руйнує її життя.

У романі "Історія, розказана служницею" головна героїня втрачає і чоловіка, і доньку. Командор, від кого вона повинна завагітніти, починає надавати їй знаки уваги, проте викликає до себе лише неприязнь. Згодом між Фредовою та Ніком, водієм Командора, спалахує щире почуття, проте знову читачу невідомо, чи зустрінуться герої знову, адже Нік виявляється членом підпільної організації. Він рятує Фредову, та чи зможе врятуватися сам...?

Варто підкреслити, що у романі "Сліпий убивця" головна героїня Айріс виходить заміж за нелюба Річарда, щоб врятувати батька та сестру від банкрутства сімейної справи. Проте все життя її серце належить Алексу, чоловіку, який мусить приховуватися через ліві погляди (знову М. Етвуд вводить політику як руйнівний елемент відносин, вперше це відбувається у романі "Леді-оракул", де чоловік Джоан Артур приділяє своїй суспільній діяльності занадто багато уваги), і якого кінець кінців убивають на війні. Поступово Айріс втрачає і батька, і сестру; згодом помирають її чоловік та донька, онуку ж тримає на відстані сестра покійного чоловіка. Жахливою хвилею смертей та втрат пройшлася доля по життю Айріс.

З цікавого боку підходить М. Етвуд до зображення їжі у своїх романах. Авторка сміливо руйнує звичний стереотип, що місце жінки на кухні, адже її героїні – яскраві творчі особистості (Джоан з "Леді-оракул" та Айріс зі "Сліпого убивці" - письменниці). Наприклад, Джоан не вмє та не прагне навчитися готувати: "...Никакой овсяной каши, которую я ненавидела, а Артур боготворил, - комковатой, подгоревшей, из-за того, что я не слушала его советов и не пользовалась пароваркой...Годы завтраков, неумело приготовленных, неуютных, невозвратных..." [7, с. 10]; "Иногда на меня нападали угрызения совести, и я старалась приготовить Артуру что-то вкусное, но получалось, как правило, еще хуже, чем обычно" [7, с. 334]. В романі "Сліпий убивця" їжа взагалі викликає виключно негативні емоції: "Майра оставила мне свое фирменное пирожное, испеченное для праздничного чаепития, - кусок бурой замазки, политый шоколадной глазурью, - и пластиковую фляжку с этим ее кисловатым кофе" [9, с. 48]; " Не нравится мне этот пух на кофе. Похоже на крем для бритты. Глотаешь – и рот словно мылом набит" [9, с. 55]; "Я сидела на скамейке и грызла печенье. Огромное – с коровью лепешку, безвкусное, рассыпчатое и сальное, как теперь пекут, и конца ему не было видно" [9, с. 65]; "Я купила чай со льдом

и старомодное глазированное пирожное, пенопластом заскрипевшее на зубах" [9, с. 95]. Подібні порівняння – це вираз протесту та заклик тим, хто ще сподівається запропорити жінку вдома.

Тьмяними та чорно-білими, незважаючи на "депресивний" стиль, твори М.Етвуд вважати неможливо, оскільки майже кожен з проаналізованих романів має яскраву вставку. Мова йде про елемент квітів, як дисонансний крик серед душевного болю героїнь. Примітно, що Фредова у романі "Історія, розказана служницею", вперше прийшовши у будинок Командора, помічає красивий сад, адже дружина Командора – завзята садівниця. Це викликає в неї болісні спогади про той час, коли жінка мала власну сім'ю та власний сад. Письменниця підкреслює, що у той час, як гинуть прості смертні, дружини військової еліти не мають більш важливих справ, ніж садівництво та в'язання: "Я выхожу черным ходом в сад, громадный и ухоженный: в центре газон, ива, плакучие сережки; по краям – цветочные бордюры, нарциссы вянут, тюльпаны раскрывают бутоны, разливают цвета" [8, с. 20]; "У многих Жен такие сады – есть чем командовать, за чем ухаживать, о чем заботиться. У меня когда-то был сад. Я помню запах перевернутой земли, пухлые луковички в руках, налитые, сухой шорох семян под пальцами" [8, с. 20].

Дуже багато квітів "розбавляють" похмурі спогади Айріс у романі "Сліпий убивця": "Голубые цветы растворились во мгле, красные почернели, а белые сверкают, фосфоресцируют. Тюльпаны сбросили лепестки, и торчат только голые пестики – черные, похожие на хоботки, эротичные. Пионам почти конец: стоят неряшливые и поникшие, будто мокрые носовые платки; зато распустились лилии и флоксы. Жасмин осыпался, и трава под ним покрыта белым конфетти" [9, с. 77]; "Хризантемы на лужайке перед домом искрились сверкающими капельками; целая армия слизи дождевывала остатки листьев люпина" [9, с. 147]. Нарешті, безліч квітів як елемент надії у світі генної інженерії присутні у романі "Рік потопу": "Цветочные клумбы, задушенные чертополохом и лопухами...В зарослях молочая, астр и щавеля вздымаются неровные длинные бугры" [6, с. 10]; "Все вокруг пропитано благоуханием – высокий цветущий клевер, сныть, лаванда, майоран и лимонная мята, все самосевки" [6, с. 385].

Стиль Маргарет Етвуд – це часто короткі та незакінчені речення, проте які надовго врізаються в пам'ять. Як ніхто інший канадська письменниця зображає читачу його самого. Його біль та його щастя. Проте болю набагато більше у романах М. Етвуд, адже складна історія її батьківщини не могла не вплинути на її творчість та ідеї. Романи М. Етвуд – це блискуче поєднання глибоких сюжетів, резонансних персонажів та виразних мовних засобів. В кожному своєму творі письменниця намагається безжалісно розкрити найбільш характерні аспекти канадського суспільства (ставлення до жінки, проблема впливу американської культури, низькі цінності світу буржуазії, руйнівна сила науково-технічного прогресу, самоаналіз). А будь-яке суспільство складають прості люди, тому кожен читач на сторінках романів Етвуд може знайти щось актуальне саме для себе.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Балан Н.В. Хронотоп і його функція у розвитку сюжету в романі Маргарет Етвуд "Сліпий убивця"/ http://archive.nbuv.gov.ua/portal/.../F1_doc.pdf
Balan N.V. Khronotop i yogo funktsiia u rozvytku siuzhetu v romani Margaret Etvud "Slipyi ubyvtsia" [Chronotope and its function in the plot development in "The Blind Assassin" by Margaret Etvud] http://archive.nbuv.gov.ua/portal/.../F1_doc.pdf
2. Воронцова М.Ю. Маргарет Этвуд и проблема феминизма. – К., 2000.
Vorontsova M.Yu. Margaret Etvud i problema feminizma [Margaret Etwood and the problem of feminism]. – K., 2000.
3. Воронцова М.Ю. Своєрідність романістики Маргарет Етвуд: автореф. дис.. на здобуття наук. Ступеня канд. філ. наук: спец. 10.01.04 "Література зарубіжних країн"/Воронцова М.Ю. – Дніпропетровськ, 2005. – 27 с.
Svoieridnist romanistyky Margaret Etvud [Singularity of Margaret Etwood's novels]: avtoref.dys. na zdobuttia nauk.stupenia kand.fil.nauk: spets. 10.01.04 "Literatura zarubizhnykh krain"/Vorontsova M.Yu. – Dnipropetrovsk, 2005. – 27 s.
4. Овчаренко Н.Ф. Англоязычная проза Канады. – К.: Наукова думка, 1983. – 286 с.
Ovcharenko N.F. Angloiazyczna proza Kanady [English prose of Canada]. – K.: Naukova dumka, 1983. – 286 s.
5. Романчук Л. Специфика изображения природы в романе М.Этвуд "Постижение"/ "Проблемы литературоведения". - X., 2007, окт. - с. 74-85.
Romanchuk L. Spetsyfika izobrazheniia prirody v romane Mar-
6. Этвуд М. Год потопа/Маргарет Этвуд; [пер. с англ. Т.Боровиковой]. – М.: Эксмо; СПб.: Домино, 2011. – 528 с.
Etvud M. God potopa [The Year of the Flood]/Margaret Etvud; [per. s angl. T.Borovikovoi]. – M.: Eksmo; SPb.: Domino, 2011. – 528 s.
7. Этвуд М. Мадам Оракул: роман/Маргарет Этвуд; [пер. с англ. М.Спивак]. – М.: Эксмо, 2010. – 448 с. – (Pocket book).
Etvud M. Madam Orakul: roman [Lady Oracle]/Margaret Etvud; [per. s angl. M. Spivak]. – M.: Eksmo, 2010. – 448 s. – (Pocket Book).
8. Этвуд М. Рассказ служанки/Маргарет Этвуд; [пер. с англ. А.Грызуновой]. – М.: Эксмо, 2006. – 256 с.
Etvud M. Rasskaz sluzhanki [The Handmaid's Tale]/Margaret Etvud; [per. s angl. A.Gryzunovoi]. – M.: Eksmo, 2006. – 256 s.
9. Этвуд М. Слепой убийца: роман/Маргарет Этвуд; [пер. с англ. В.Бернацкой]. – М.: Эксмо; СПб.: Домино, 2011. – 544 с.
Etvud M. Slepoy Ubiitsa [The Blind Assassin]: roman/Margaret Etvud; [per. s angl. V.Barnatskoi]. – M.: Eksmo; SPb.: Domino, 2011. – 544 s.
10. Atwood Margaret. "The Blind Assassin": a Novel: [роман]/ Margaret Atwood. – Anchor, 200. – 521 p.
11. Das Pauline. The Politics of Survival in the Novels of Margaret Atwood: Thesis Submitted to the Brarathiar University for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy in English/Pauline Das. – Tamilnadu, India, 2009 – 249 p.

Chernova Yu.V. Common characteristics of Margaret Atwood's novels

Abstract. The article analyses common characteristics of the most famous novels by Margaret Atwood amidst the history of Canadian literature as a separate tradition. The attention is paid to the usage of epigraphs, the means "novel in the novel", the image of an unhappy woman as a symbol of changes in the modern Canadian society, flower elements and negative description of food.

Keywords: Canadian literature, Margaret Atwood, "Lady Oracle", "The Handmaid's Tale", "The Blind Assassin", "The Year of the Flood".

Чернова Ю.В. Общие характеристики романов Маргарет Этвуд

Аннотация. Статья анализирует общие характеристики самых известных романов Маргарет Этвуд на фоне развития канадской литературы как отдельной традиции. Внимание уделяется использованию в романах эпиграфов, приема "роман в романе", образа несчастливой женщины как символа перемен в современном канадском обществе, элементов цветов и отрицательного описания еды.

Ключевые слова: канадская литература, Маргарет Этвуд, "Мадам Оракул", "Рассказ служанки", "Слепой убийца", "Год потопа".